

ressenyες

J. PEYTAVÍ DEIXONA
**Antroponímia,
 poblament i
 immigració a la
 Catalunya
 moderna.**

Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2010, 895 p. + 1 CD-ROM. Col. Treballs de l'Oficina d'Onomàstica, XX

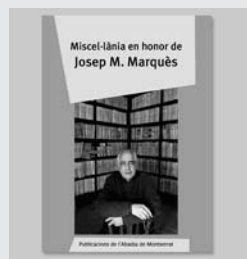
La constatació que una bona part dels noms de família censats als fogatges dels històrics comtats del Rosselló i la Cerdanya dels anys 1497 i 1553 no són presents un segle o un segle i mig més tard, va constituir un dels factors explicatius de la recerca doctoral de l'historiador nord-català Joan Peytaví. D'aquesta manera i parafrasejant l'autor, un dels objectius d'aquest treball consisteix a «estudiar un tros de la història d'un país a través del cognom de la seva gent».

El llibre, una adaptació de la tesi doctoral, s'estructura en vuit capítols. En el primer apartat s'emmarca el context de la zona objecte d'anàlisi des del punt de vista geogràfic, històric i lingüístic (disciplines que, tot sigui dit de passada, l'autor domina amb escreix). Un segon capítol exposa la metodologia de treball, així com les font documentals emprades, pilar fonamental de l'estudi. Pel que fa al tercer, quart, cinquè i sisè capítols, s'hi aprofundeix en els moviments migratoris per passar a detallar-ne els efectes sobre la distribució geogràfica i l'arrelament dels diferents patrnims a la zona nord-catalana. La publicació conclou amb un acurat i interessantíssim llistat de les fonts tant primàries com secundàries emprades. Igualment cal destacar que acompanya al llibre un CD-ROM on el lector trobarà uns valuosos llistats generals dels cognoms dels més de 95.000 cònjuges casats a la Catalunya del Nord entre 1737 i 1790.

No és aquesta la primera publicació de Peytaví. En aquest sentit, el treball no ha estat una sorpresa, sinó la confirmació del seu rigor i la seva meticulositat com a investigador. Sens dubte, el fet que en el decurs de l'obra s'entremesclini temàtiques tan interessants com immigracions occitanes, arrelament i distribució geogràfica dels llinatges, evolució fonètica dels patrnims i història de la Catalunya del Nord, fa que sigui lectura obligada per als historiadors de les dues bandes de l'Albera, els filòlegs i els genealogistes, així com per a qualsevol persona interessada en el passat dels antics comtats del Rosselló i la Cerdanya.

ALEXANDRA CAPDEVILA MUNTADAS

Dra. en Història. Graduada superior en Arxivística i Gestió Documental

N. FIGUERAS i P. VILA
 (eds.)
**Miscel·lània en
 honor de Josep M.
 Marquès**

Girona: Dip. de Girona, Patronat Francesc Eiximenis / Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2011, 687 p. Biobibliografia de J. Bada. Bibliografia d'I. Juncosa.

El 25 de gener de 2011 es presentà a Girona aquesta obra col·lectiva gestada en els tres anys anteriors, amb el propòsit d'homenatjar el malaguanyat historiador i arxiver diocesà Josep M. Marquès i Planagumà (1939-2007). La iniciativa –que Marquès conegué però no va poder veure editada– va sorgir d'investigadors dels centres d'estudis de Girona, agrupats en el Patronat Eiximenis, en conèixer el seu estat de salut i voler reconèixer el seu treball, ingent i incansable, en l'àmbit documental (també digital).

Les temàtiques de la seixantena llarga d'aportacions tenen a veure amb les que mossèn Marquès va treballar al llarg de la seva trajectòria com a historiador, arxiver, professor de teologia, etcètera, els seus múltiples interessos i les diverses orientacions de la seva recerca. Abracen des de les ciències religioses fins als estudis d'història cultural, i tracten aspectes històrics, biogràfics o d'edició de textos, com també nombroses qüestions d'art i patrimoni, en diversos períodes (medieval, modern, contemporani). Molts dels estudis aplegats es vinculen al paper que han tingut al llarg de la història (gironina o catalana) personatges i institucions de l'Església, realitat transcendent en què els fidels «creuen» i també «constel·lació de grups i moviments en interacció permanent, descriptible i que cal descriure», com li agradava dir a l'historiador Marquès. L'Església dins la societat, l'Església protagonitzada per les persones i les comunitats.

El volum –extens i curosament editat per Publicacions de l'Abadia de Montserrat– s'enriqueix amb una bibliografia completa de J. M. Marquès a càrrec d'Isabel Juncosa (que no oblidia els articles de premsa) i amb una biobibliografia comentada, a càrrec del també sacerdot, historiador i amic Joan Bada. Un recull fotogràfic acosta moments diversos de la vida personal i professional del personatge. Homenatge intel·lectual, doncs, per mitjà d'un llarg conjunt d'aportacions, que fan novament present una persona que fou exigent amb tots, començant per ell mateix.

NARCÍS FIGUERAS CAPDEVILA

Universitat Oberta de Catalunya. Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana

M. GÜELL

La crisi de la Guerra del Francès (1808-1814) al Camp de Tarragona

Tarragona: Cercle d'Estudis Històrics i Socials Guillem Oliver, 2011, 257 p.

**S.-J. ROVIRA i GÓMEZ
Tarragona a la Guerra del Francès (1808-1813)**

Tarragona: Servei d'Arxiu i Documentació Municipal, 2011, 151 p.

La ciutat de Tarragona ha organitzat aquest any 2011 un seguit d'actes per tal de recordar i reflexionar sobre els efectes de la guerra del Francès a la ciutat amb el títol "1811: Tarragona assetjada". És en aquest marc que cal inserir les dues publicacions que tot seguit ressenyem breument.

L'historiador Manuel Güell, seguint amb la seva línia de recerca detallada i especialment interessada pels temes bèl·lics, ha realitzat una recerca exhaustiva sobre el sotrac demogràfic que va comportar la guerra del Francès al camp de Tarragona. Un immens treball d'arxiu ha permès a l'autor fer una radiografia demogràfica del període 1801-1820 i situar amb pèls i senyals l'impacte de la guerra, en tots i cada un dels 40 municipis del camp tarragoní. Segons l'autor, el sotrac demogràfic dels anys de la guerra del Francès vindria provocat per una crisi de mortalitat causada per "*la invasió militar de les tropes franceses que va provocar la concentració i dispersió de considerables masses humanes i va afavorir el brot epidèmic de febres tifoides; també va provocar una fam generalitzada per la destrucció o confiscació de collites*". Estem davant d'una recerca i d'un llibre que, un cop passats els actes del bicentenari de l'efemèride, deixaran petjada i contribuiran a millorar el nostre coneixement d'aquest fet cabdal que marca l'inici de la nostra història contemporània.

L'historiador Salvador-J. Rovira Gómez, professor de la URV, presenta una acurada obra de síntesi i divulgació sobre la guerra del Francès a Tarragona, el núm.6 de l'excel·lent col·lecció "Quaderns de l'Arxiu" editada per l'Arxiu Municipal de Tarragona. El text s'estructura en tres apartats, dos dedicats a la guerra: "Guerres napoleòniques i règim insurreccional a Tarragona" i "Contribució a la guerra, el setge i l'assalt", i un tercer a la incidència en la memòria de la ciutat d'aquests fets: "Del règim napoleònic a la recuperació i les commemoracions posteriors". Cada un d'aquests textos acompanya una àmplia selecció de documents (escrits, plànols, dibuixos,...) que es serveix als arxius de la ciutat, alguns dels quals es donen a conèixer públicament en aquesta edició.

RAMON ARNABAT. Grup ISOCAC-URV

**N. SAUCH CRUZ (ed.)
La Guerra del Francès als territoris de parla catalana**

Catarroja: Afers; Institut Ramon Muntaner; Ajuntament del Bruc, 2011, 562 p., 31 €

Arran del bicentenari de l'inici de la Guerra del Francès l'any 2008, l'Institut Ramon Muntaner es va implicar en la seva commemoració i celebrà, entre altres activitats, una jornada al Bruc dedicada als diferents territoris de parla catalana, les actes de la qual s'han publicat en aquest volum.

Els estudis presentats a la jornada s'estructuraren en tres àmbits diferenciats, que s'han mantingut en les actes. El primer es dedica a la dominació francesa dels territoris de parla catalana, amb una ponència de Maties Ramisa que, sota el mateix títol, emmarca comunicacions que tracten diferents aspectes, especialment militars i demogràfics, d'aquesta dominació en territoris com ara el Penedès, el Camp de Tarragona o la comarca de la Selva. El segon àmbit, dedicat a la resistència a l'ocupació napoleònica, compta amb una ponència d'Antoni Moliner sobre la Junta Superior de Catalunya i els setges de Girona i Tarragona. Les comunicacions d'aquest àmbit tenen el valor afegit que no només es dediquen a analitzar els aspectes bèl·lics de la resistència, com les reaccions armades de Vilafranca del Penedès, Tortosa, el Prat del Llobregat i el Bruc, sinó també els culturals; així, s'estudia el sorgiment de cançons i llegendes contra l'ocupació francesa.

La ponència de Jesús Millan dedicada a l'espai social de la política als territoris de parla catalana arran de la Guerra del Francès obre l'últim àmbit, dedicat a les conseqüències del conflicte. Com en els apartats anteriors, les comunicacions d'aquest àmbit giren al voltant de diferents disciplines historiogràfiques (demografia, història política, historiografia, etc.) des de múltiples àmbits geogràfics, com ara Lleida, el Maresme, Olesa de Montserrat, el Montsià i Palafrugell, entre altres, per donar una àmplia visió tant temàtica com territorial de la qüestió. Aquestes actes es completen amb els textos del cicle de conferències «Guerra i municipis», també organitzat per l'IRM, que es va dur a terme el mateix 2008. Aquestes aportacions mostren aspectes més generals del conflicte.

PINEDA VAQUER FERRANDO

Tècnica de Documentació de l'Institut Ramon Muntaner

1

2

5

8

11

12

14

16